

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie propozycji zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie dorobku filmowego oraz konkurencyjności związanej z nim działalności przemysłowej

COM(2004) 171 final – 2004/0066 (COD)

(2005/C 74/04)

Dnia 26 marca 2004 r. Rada na podstawie art. 71 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej

Sekcja ds. Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, sporządziła swą opinię 8 lipca 2004 r. Sprawozdawcą był Paolo BRAGHIN.

Na 411 sesji plenarnej w dniach 15-16 września 2004 r. (posiedzenie z dn. 15 września 2004 r.), Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 129 do 3, przy 6 głosach wstrzymujących się, przyjął następującą opinię:

1. Wstęp

1.1 Dokument Komisji obejmuje dwie części: **komunikat** w sprawie przedłużenia do dnia 30 czerwca 2007 r. szczególnych warunków zgodności z Traktatem dla pomocy państwowej dla produkcji kinowej i telewizyjnej, ważnych do czerwca 2004 r., oraz **zalecenie** w sprawie dorobku filmowego oraz konkurencyjności związanej z nim działalności przemysłowej.

1.2 Zalecenie to dotyczy wszystkich aspektów opieki nad dorobkiem filmowym (gromadzenie i katalogowanie materiałów, tworzenie baz danych, konserwacja, rekonstrukcja, wykorzystanie do celów edukacyjnych, naukowych, badawczych i kulturalnych oraz współpraca między instytucjami odpowiedzialnymi na szczeblu europejskim); proponuje ono również prawny obowiązek przekazywania do archiwum kopii utworów kinematograficznych jako środek zachowania i ochrony europejskiego dorobku audiowizualnego. Komisja zwróciła się do Komitetu o opinię na temat tego dokumentu.

1.3 Opiniowaniu przez Komitet podlega wyłącznie zalecenie. Jeśli chodzi o komunikat, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny z zadowoleniem przyjmuje stanowisko Komisji, która oświadcza, iż rozważa dopuszczenie wyższych kwot pomocy publicznej najpóźniej w terminie następnej wersji komunikatu pod warunkiem, że systemy pomocy spełniać będą ogólne warunki zgodności z Traktatem, a w szczególności ograniczone zostaną w tej branży bariery dla swobodnego przepływu pracowników, dóbr i usług wewnątrz Wspólnoty. Komitet zamierza przeanalizować wyniki analizy efektów obecnego systemu pomocy publicznej dla tej branży w celu oceny jej oddziaływania na gospodarkę i kulturę oraz ustalenia, czy istniejące mechanizmy są skuteczne, czy też należy poszukać innych mechanizmów i instrumentów.

2. Uwagi ogólne

2.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny zgadza się ze stwierdzeniem, że należy poprawić warunki konkurencyjności działalności przemysłowej związanej z dorobkiem

filmowym, w tym zwłaszcza wykorzystania nowoczesnych technologii takich jak digitalizacja. Wynika stąd propozycja wykorzystania jako podstawy prawnej zalecenia art. 157 Traktatu WE.

2.1.1 Komitet zgadza się z wyborem formy zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady, ponieważ instrument ten służy skutecznej współpracy między Państwami Członkowskimi oraz szerszej publicznej debacie w tej niezwykle ważnej dla kultury sprawie.

2.1.2 Komitet ma także nadzieję, że Komisja dokonywać będzie szczegółowej analizy wymaganych od Państw Członkowskich co dwa lata informacji w sprawie środków przyjętych w odpowiedzi na zalecenie, a także oceniać będzie, które środki – w tym również prawne – najbardziej sprzyjają współpracy oraz koordynacji niezbędnej dla zapewnienia skutecznej ochrony dorobku audiowizualnego oraz wykorzystania jego potencjału ekonomicznego.

2.2 Komitet zgadza się, że przekazanie dzieł kinematograficznych we władanie organom archiwizującym nie wiąże się koniecznie z przekazaniem praw autorskich i pokrewnych. Zresztą zgodnie z dyrektywą 2001/29/WE⁽¹⁾ Państwa Członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do szczególnych czynności zwielokrotniania dokonywanych przez ogólnodostępne biblioteki lub archiwa i nie mających na celu żadnych bezpośrednich ani pośrednich korzyści gospodarczych ani handlowych. Komitet popiera także dopuszczenie reprodukcji zdeponowanych dzieł kinematograficznych dla celów ich konserwacji (punkt 9 zalecenia).

2.3 Problemy prawne związane z prawami autorskimi i szczególnymi przypadkami reprodukcji dokonywanej przez ogólnodostępne biblioteki lub archiwa, a także z reprodukowaniem dla celów konserwacji, należy pilnie rozwiązać. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny proponuje oficjalne powierzenie rozwiązania tych kwestii zespołowi ekspertów wysokiego szczebla, względnie odpowiednią przebudowę sieci ekspertów krajowych, których opinii już zasięgano.

⁽¹⁾ Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym. Dz.U. WE. L 167 z 22.06.2001 r.

2.4 Komitet życzyłby sobie skrócenia okresu między udostępnieniem filmu publiczności a terminem przekazania obowiązkowej kopii oraz przyjęcia rozwiązań ułatwiających również przekazywanie kopii utworów kinematograficznych i audiowizualnych należących do krajowego dorobku audiowizualnego, a powstałych przed wprowadzeniem prawnego obowiązku przekazywania kopii archiwalnych na podstawie zalecenia.

2.5 Komitet jest przekonany, że dzieła kinematograficzne i audiowizualne są jednocześnie wyrobami przemysłowymi i dobrami kultury, które należy chronić jako element wspólnego dziedzictwa europejskiego i promować jako nośnik pluralizmu; należy również wykorzystywać ich potencjał ekonomiczny. W konsekwencji prawny obowiązek przekazywania kopii archiwalnej należy wprowadzić w miejsce zasady dobrowolności także dla określonych rodzajów programów telewizyjnych produkowanych przez nadawców krajowych, ponieważ znacznie bardziej wprost niż dzieła kinematograficzne odzwierciedlają one płynność i dynamikę dzisiejszego życia społecznego i kulturalnego. Świadomy faktu, że nadawcy telewizyjni nie popierają koncepcji prawnego obowiązku przekazywania archiwalnych kopii programów, Komitet zachęca mimo to Komisję do bardziej wnikliwego zbadania tej sprawy w drodze analiz sektorowych w celu ustalenia, czy przynajmniej programy telewizyjne o największym znaczeniu społeczno-kulturalnym nie powinny podlegać obowiązkowi przekazywania kopii wobec faktu, że stanowią one również element audiowizualnego dziedzictwa kultury.

2.6 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny zgadza się z poglądem, że przemysł filmowy ma ogromny potencjał tworzenia miejsc pracy, w tym również w dziedzinie ochrony dorobku kinematograficznego. Dotyczy to tym bardziej szeroko rozumianej branży audiowizualnej w obliczu bogactwa nośników i środków nadawczych oraz wielkiego potencjału, jaki reprezentuje technologia cyfrowa. Komitet żywi zatem nadzieję, że pomoc wszelkiego rodzaju obejmie również wszystkie dzieła audiowizualne ze szczególnym uwzględnieniem konkurencyjności tego sektora we wszystkich jego zróżnicowanych formach, a także iż możliwości szkoleniowe będą obejmować sektor audiowizualny w jak najszerszym znaczeniu zamiast ograniczać się wyłącznie lub w szczególności do sektora filmowego.

2.7 Komitet zgadza się z Komisją co do potrzeby dobrowolnego przekazywania do archiwów materiałów pomocniczych i promocyjnych, materiałów filmowych oraz dzieł kinematograficznych z lat ubiegłych, gdyż stanowią one ważną część europejskiego dziedzictwa audiowizualnego. Komitet podkreśla potrzebę wypracowania właściwych zachęt do gromadzenia tych materiałów oraz wyposażenia właściwych organów w fundusze potrzebne do w miarę szybkiego utworzenia systematycznego zbioru materiałów, odzwierciedlającego bogactwo tożsamości kulturowych w Europie oraz różnorodność jej mieszkańców.

3. Wnioski

3.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny jest przekonany, że dla osiągnięcia głównych założonych celów Komisja winna bezzwłocznie podjąć aktywne działania na miarę intencji wyrażonych w rozpatrywanym dokumencie, a w szczególności:

— ustalić tryb obowiązkowego przekazywania materiałów umożliwiający wzajemne połączenie i współdziałanie systemów krajowych oraz wspierać tworzenie europejskich norm katalogowania;

— zapewnić techniczne i prawne warunki powstania odpowiednio zabezpieczonych i aktualizowanych w czasie rzeczywistym archiwów on-line, które w przyszłości stworzą podstawę „europejskiej” bazy danych;

— zaproponować ogólnoeuropejski wzór umowy między właściwymi organami, deponentami materiałów oraz ewentualnie posiadaczami praw autorskich, zgodny z dyrektywą 2001/29/WE, w celu ułatwienia konserwacji dzieł, a następnie ich udostępniania dla celów badawczych i edukacyjnych;

— zdefiniować we współpracy z właściwymi organami warunki publicznego udostępniania zdeponowanych dzieł;

— wspierać współpracę między właściwymi organami na szczeblu krajowym i regionalnym, w szczególności poprzez tworzenie odpowiednich struktur oraz pomoc finansową, jeśli będzie taka potrzeba;

— wspierać wyznaczanie wzorców (*benchmarking*) na podstawie najlepszych praktyk i monitorować postępy za pomocą okresowych sprawozdań.

3.2 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny uważa także, że Komisja, pozostając w zgodzie z zasadą subsydiarności, powinna odgrywać aktywną rolę we wspieraniu tego sektora odpowiednimi środkami finansowymi i kadrowymi w celu osiągnięcia następujących celów:

— utworzenia europejskiej filmografii audiowizualnej oraz wspólnej realizacji przedsięwzięć edukacyjnych i badawczych; trudno bowiem spodziewać się zadowalających wyników po dobrowolnej współpracy, zważywszy na znacznie zróżnicowanie środków i tradycji kulturowych w 25 Państwach Członkowskich;

— umożliwienie archiwizacji dawnych dzieł z nowych Państw Członkowskich; mają one bowiem bogatą produkcję filmową, stanowiącą świadectwo ich historii, kultury, sposobu życia oraz zwyczajów, której przetrwanie jest jednak zagrożone ze względu na szczupłość środków przeznaczonych na ten cel;

- utworzenie odpowiedniej struktury umożliwiającej lepsze wykorzystanie funduszy będących w dyspozycji organów krajowych lub regionalnych i promującej upowszechnianie produkcji filmowej w całej Europie i na świecie przy użyciu najnowocześniejszych metod multimedialnych (np. płyty DVD z materiałami archiwalnymi z napisami w kilku językach europejskich; może to umożliwić „zarabianie na sobie” nawet dawnym utworom), w tym zwłaszcza utworów dotyczących tematów stanowiących przedmiot zainteresowania lub polityki Wspólnoty (takich jak ochrona dzieci lub wizerunek kobiety) lub konkretnych tradycji (np. filmy animowane, filmy dla dzieci czy filmy dokumentalne);
- ściąganie uwagi publicznej na dzieła prezentowane na regionalnych lub lokalnych festiwalach tematycznych w celu promowania produkcji niezależnych, realizowanych przez reżyserów działających poza głównym nurtem komercyjnym, w razie konieczności poprzez obowiązek przekazywania kopii archiwalnych;
- promowanie szkolenia w dziedzinie konserwacji i rekonstrukcji filmów, wymagającej wysokiego poziomu profesjonalizmu oraz stosowania nowych technik, przez odpowiednie finansowanie ze środków wspólnotowych, najlepiej w ramach kolejnej edycji programu MEDIA Training.

3.3 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny ma także nadzieję, że w trwającej dyskusji nad nowym programem MEDIA Training w większej mierze uwzględnić się będzie szkolenie w zakresie nowych technologii oraz nowych wymogów dotyczących gromadzenia, katalogowania, konserwacji i rekonstrukcji utworów kinematograficznych i telewizyjnych oraz generalnie materiałów filmowych. W szczególności należy rozszerzać szkolenia w zakresie wykorzystania i znajomości nowych technik i metod archiwizowania, zarządzania bazami danych oraz znormalizowanych metod utrwalania utworów w wysokiej jakości formatach cyfrowych, wraz z kursami doszkalającymi dla operatorów, tak aby wyniki tych prac mogły być udostępniane jak najszerszej publiczności, w tym zwłaszcza naukowcom i nauczycielom.

Bruksela, 15 września 2004 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno - Społecznego
Roger BRIESCH
